

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

E- Kulturoloģija

Indivīda un sabiedrības attiecības kultūrā

Kultūridentitāte

Etniskā un nacionālā kultūra

4. stunda

Materiāls izstrādāts

ESF Darbības programmas 2007. - 2013.gadam „Cilvēkresursi un nodarbinātība”
prioritātes 1.2. „Izglītība un prasmes”
pasākuma 1.2.1. „Profesionālās izglītības un vispārējo prasmju attīstība”
aktivitātes 1.2.1.2. „Vispārējo zināšanu un prasmju uzlabošana”
apakšaktivitātes 1.2.1.1.2. „Profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu
kompetences paaugstināšana”

**Latvijas Universitātes realizētā projekta
„Profesionālajā izglītībā iesaistīto vispārizglītojošo mācību priekšmetu pedagogu
kompetences paaugstināšana”**

(Vienošanās Nr.2009/0274/1DP/1.2.1.1.2/09/IPIA/VIAA/003,
LU reģistrācijas Nr.ESS2009/88) īstenošanai.

Rīga, 2010

Mācību stunda: Kultūridentitāte. Etniskā un nacionālā kultūra.

Mācību stundas mērķis: izprast kultūridentitātes jēdziena būtību, noskaidrot etniskās un nacionālās kultūras pazīmes.

Mācību stundas uzdevumi:

- 1) Sniegt zināšanas kultūridentitātes jēdzienu un etniskās un nacionālās kultūras pazīmēm,
- 2) izskaidrot atšķirības starp etnisko un nacionālo identitāti,
- 3) izskaidrot mācību stundā apgūstamos jēdzienus.

Jēdzieni: *identitāte, kultūridentitāte, nacionālā identitāte, kultūranthropoloģija.*

Mācību stundas rezultāti:

- 1) gūta izpratne par kultūridentitātes, nacionālās identitātes jautājumiem,
- 2) apgūti jauni jēdzieni,
- 3) izpildīta darba lapa.

Stundas gaita:

Ierosināšanas fāze: Skolotājs/-a frontāli noskaidro skolnieku zināšanas un priekšstatu par etniskajiem un nacionālajiem jautājumiem un terminiem. Noskaidrotie priekšstati tiek papildināti ar jaunu informāciju.

Apjēgšanas fāze: Skolotājas vadībā tiek apgūti tēmas jēdzieni un aspekti. Jaunās vielas apguves laikā tiek aizpildīta darba lapa.

Refleksijas fāze: Jaunās vielas apkopošana un nostiprināšana ar frontāliem jautājumiem un atbildēm.

Identitātes izvēle. www.politika.lv

N. Mežiņš.AFI

Metodiskie ieteikumi skolotājiem.

Ierosmei un jautājuma nostādnei var skatīt pievienotos pielikumus:

1) fragmentu no Entonija Smita grāmatas „Nacionālā identitāte”,

2) Riharda Kūļa rakstu „Identitāte vai atšķirība?”

➤ Identitāte.

Mūsdienās vērojams cilvēka identitātes jautājuma daudzpusīgs skatījums.

- *To veido dzimums, vecuma, ģimenes, amata, lokālā, nacionālā u.c. piederība;*

- *Tiek izcelta identitātes atkarība no konteksta un situācijas, līdz ar to arī tās mainīgums (katrā gadījumā un kontekstā dominē cita personiskās identitātes šķautne);*
- *Identitātes apjēgsme var tikt balstīta pretstatījuma principā (identitāte kā atšķirība- „ja kāds ir jauns, tātad viņš nav vecs; runāt par sievietes īpatnībām ir jēga tikai tāpēc, ka pastāv vīrietis.” (Brück Ulla. Identity, Local Community and Local Identity// tradition and Cultural Identity. 1988.), norādot, ka gan personiskā, gan sociokulturālā identitāte nav galīgs lielums; tā ir atkarīga no izvēlētā premeta;*
- *Identitātes veidošanās procesi saistīti ar kultūrpolitisku kontekstu- politisku un teritoriālu lojalitāti, ģeopolitiku, varas struktūrām u.tml.*

(Pēc: D. Bula. Dziedātājtauta. R., Zinātne, 2000, 32.-33. lpp.)

➤ Kultūridentitāte.

- *„Pēc manām domām, jēdziens “nacionālā identitāte” būtībā sakrīt ar jēdzienu “kultūra” vai “kultūras identitāte”. Šajā kultūras identitātē sakņojas arī tas, ko bieži aplūko kā sociālo vai dzimuma identitāti. Vairojot identitātes, bieži vien mēdz runāt arī par ģimenes tēva, kartupeļu stādītāja vai, pieņemsim, sēņotāja identitāti. Protams, arī šādām darbībām – tāpat kā jebkurai citai – patiesi piemīt sava daba. Taču tās specifiku nosaka primārā, universālā savdabība.*
- *“Sava daba ir kultūra”. Sekojot M. Vēbera, K. Gīrcas tradīcijai, kultūru varētu interpretēt kā “cilvēka austu nozīmju tīklu” (K. Gīrcs), universālu veselumu, jēgas vienību, kas katram reģionam, vēsturiskajam laikmetam, etnosam piešķir neatkārtojamību (savadību), tādējādi padarot to par “kolektīvu personību”.*

Akcentējot šo veseluma, jēgas vienības aspektu, kultūru varētu interpretēt kā cilvēcības formu, eksistences veidu un tehnoloģiju, kas realizējas noteiktās mentalitātes formās, eksistenciālajos arhetipos, t. i. pašos vispārīgākajos mitoloģiskajos motīvos, primārajās priekšstatu shēmās, kas ir pamatā jebkurai konkrētai kultūrai, un, visbeidzot, visā to lietu un parādību kopumā, ko varētu saukt par cilvēcisko pasauli.”

(Kūlis R. „Identitāte vai atšķirība?”//Kultūras Forums, 2009, Nr. 44)

www.i.uzdevumi.lv

- * Pozitivistiskā pieeja nācijā redz objektīvu pazīmju kopumu- kopīga teritorija, politiskā sistēma, vēsture, valoda u.c

- * Mūsdienīga nācijas izpratne un nācijas izveides aplūkojums balstās:
 - nacionālās apziņas uzsvērumā (svarīgas ir simboliskās norises, kurās veidojas nacionālās piederības un kopības sajūta),
 - kapitālisma ekonomikā,
 - tehnoloģiju attīstībā,
 - kopīgu sakņu meklēšanā.

- Benedikts Andersons (amerikāņu politologs, kultūru pētnieks): „(..) **tā ir iedomāta politiska kopiena, kuru iztēlojas vienlaikus kā iekšēji norobežotu un suverēnu. Tā ir iedomāta, jo pat vismazākās nācijas locekļi nekad neiepazīs lielāko daļu savu**

tautasbrāļu, nesatiks tos un pat neuzzinās par tiem; tomēr visu prātos ir dzīvs to savstarpējās kopības tēls.”

(Citēts pēc: D. Bula. Dziedātājtauta. R., Zinātne, 2000, 35. lpp.)

- Blakus minētajiem nacionālās identitātes formēšanās aspektiem nozīmīga vieta ir **nacionālajai ainavai**. [Vācu zinātnieks Vilhelms Humbolts minējis šādas *ainavas sastāvdaļas*- reljefs, klimats, augu valsts.]
- Romantisma kultūra Eiropā 19. gadsimtā iedzīvina priekšstatu par nacionālo ainavu kā vienu no galvenajiem nacionālās identitātes elementiem. Nacionālās ainavas atveide ir būtiska romantisma mākslas sastāvdaļa.
- Latviešu mākslā (literatūrā, glezniecībā) nacionālās ainavas elements ieņem būtisku vietu.

Uzdevums klasei:

Aplūkojiet attēlu un izsakiēt savas pārdomas par to no nacionālās identitātes tēmas viedokļa!

www.videsvestis.lv

Mājas darbs.

1. Plānot (uzdevums domāts aptuveni 2 nedēļu periodam) un sagatavot interviju ar kādas nacionālās minoritātes kopas pārstāvi.

Padomi skolniekiem:

- izvēlēties, ko intervēt,
- izdomāt intervijas tematu (saistībā ar tēmu par etnisko un nacionālo kultūru),
- izdomāt galvenos jautājumus, kurus vēlaties uzdot!
- kad intervija notiek, sarunas gaitā svarīgi ir nesekot jautājumiem, bet vairāk atbildēm un piemērotā brīdī uzdot papildus jautājumus, kas virzītu sarunu uz priekšu,
- vēlams interviju ierakstīt audiāli,
- noklausīties un kopīgi pārrunāt dzirdēto

2.Papildināt savu TERMINU VĀRDNĪCU ar šādu jēdzienu skaidrojumiem!

- **Identitāte**- *patības identificējums ar noteiktu sabiedrisku st'vokli, kultūras tradīciju vai etnisku grupu. (Svešvārdu vārdnīca. Norden, 1996, 306.lpp.)*
- **Etnoss** – *cilvēku kopums ar noteiktu, no citiem atšķirīgu kultūru, noteiktām tradīcijām. (Svešvārdu vārdnīca. Norden, 1996, 217.lpp.)*

Nācija – *(no lat. natio' cilts, tauta) ir vēsturiski radusies cilvēku kopa. Nācijai ir raksturīga vienota politiskā, ekonomiskā un sabiedriskā sabiedrības struktūra. Tās locekļiem piemīt kopības un solidaritātes izjūta. Nācija ir nākamā tautas attīstības pakāpe, kad tā, sasniedzot noteiktas organizētības, vienotības pakāpi, spēj izveidot savu valsti. Bez savas valsts tautu nevar uzskatīt par nāciju. Ļoti svarīga loma solidarizācijas un vienotības panākšanai ir valodai, vēsturiskajai apziņai, kultūrai, noteiktai dzīves teritorijai. Arī vienota reliģija var būt spēcīgs nācijas attīstības dzinējs. Nācijas tapšanas stadijā ļoti liela loma ir bijusi valodniekiem, etnogrāfiem, literātiem. Nācijas idejai ir ļoti svarīga loma nacionālisma ideoloģijā. (www.wikipedia.org)*

- **Kultūrantropoloģija** - *kultūru un sabiedrību salīdzinoša pētniecība. (Svešvārdu vārdnīca. Norden, 1996, 217.lpp.)*

Izmantotā literatūra un Interneta resursi

1. Bula D. Dziedātājtauta. Zinātne, 2000.
2. Ērgle A., Purēns V., Sviestiņa I. Kulturoloģija. RaKa, 2009.
3. Smits E. Nacionālā identitāte. AGB, 1997.
4. Svešvārdu vārdnīca. Norden, 1996
5. Kultūras Forums. 2009, Nr. 44
5. www.satori.lv
6. www.baltijascelam20.lv
7. www.nacionalaidentitate.lv
8. www.wikipedia.org
9. www.tours.lv
10. www.bestours.com
11. www.videsvestis.lv
12. Citi interneta resursi